

Oedipus en Gender

14de Symposium van de Psychoanalytische Kern Zuid-Nederland
15 oktober 2021

Oedipus en Gender

"Not knowing deprives us of our sense of who we are, and yet to know is to see that which we cannot bear to see" (T.H. Ogden)

Als individu zijn we allemaal op zoek naar de waarheid over wie we zijn. Deze waarheid is enkel te vinden in relatie met de ander. Door het contact met de ander worden we mens. Tegelijkertijd is de waarheid onverdraaglijk. We willen weten, maar ook niet. Het is kenmerkend voor de mythe van Oedipus maar ook voor ons werk als psychoanalytisch behandelaar. Het willen weten hoe het zit bij die ander, open en welwillend kunnen wachten en participant zijn van wat er ontstaat. Het besef dat we het nooit precies zullen weten, dat we op zijn gunstigst kunnen benaderen van wat er op dit moment in deze situatie waar is, betekent ook omgaan met het tekort. De oedipale situatie bevordert de separatie waardoor de vorming van een eigen identiteit (verder) gestalte kan krijgen.

Als je eigen waarheid niet te plaatsen is binnen een van de twee sekses hoe moet je jezelf dan verhouden tot jezelf en de ander? Hoe zit het dan als je je zelf niet beleeft als man of vrouw, of als je geslachtelijke identiteit niet beleeft als passend bij je binnenwereld? Welke taal ga je dan samen vinden om jezelf en elkaar te leren kennen? Verhoud je je dan anders tot het tekort?

De afbeelding op de voorpagina is het schilderij "Oedipus" van Thomas Zuber.

Inhoudelijk Coördinator PAK Zuid-Nederland:

Veron Dings is kandidaat psychoanalytica NPaV, vrijgevestigd klinisch psycholoog / psychotherapeut, leertherapeut NVP

Voorzitter van het Beleidsorgaan PAK Zuid-Nederland:

Gloria Gribling is Directeur Behandelzaken Volwassenen bij GGZ Breburg, Psychotherapeut en bestuuder VOF DD

Dagvoorzitter:

Paul Wijts is psychoanalyticus, psychoanalytisch psychotherapeut en klinisch psycholoog

Secretariaat:

Linda van Dorp

Inschrijving:

Aanmelden via email : PAKsecretariaat@ggzbreburg.nl

u ontvangt dan een inschrijfformulier

zie ook : www.paczuid.nl (binnenkort bereikbaar)

Kosten : € 250,= (normale tarief)
: € 185,= (tarief deelnemende instelling PAK Z-N)
: € 125,= (professional in opleiding: A(n)IOS', PioG, PioP en PioS)
: € 50,= (tarief voltijds student)

Locatie : **Het Ketelhuis te Eindhoven (La Casserole)**
Landgoed de Grote Beek
Dr. Poletlaan 45
5626 NC Eindhoven
(gevestigd op het terrein van de GGZE/
hoofdingang op de Boschdijk)

Accreditatie is aangevraagd voor NVP, NVvP, FGzPt, K&J NIP/NVO OG

Gezien COVID-19 houden we ons aan de dan geldende richtlijnen van het RIVM. Vooralsnog gaan we uit van een volledige life bijeenkomst waarbij 1,5 meter in acht wordt genomen.

Lezingen van de sprekers in alfabetische volgorde:

Genderdiversiteit en gendercongruentie: Een reflectie over theorieën en hun hulpverleningsimplicaties

Tallose theorieën verklaren genderdiversiteit en genderincongruentie. Drie kernthema's in deze theorieën zijn : (1) neuro-biologische sekse-differentiatie als fundering van gender ; (2) gender als een narratief/verhaal van identiteitsontwikkeling en (3) pathologisering of niet-pathologisering. Met deze drie thema's als richtsnoer zal een overzicht gegeven worden van de gangbare theorievorming over genderdiversiteit en genderincongruentie (en bijbehorende klinische implicaties). Als niet psychoanalyticus zal ik bijzondere aandacht besteden aan psychoanalytische modellen.

Prof. dr. L. (Luk) Gijs, psycholoog, Instituut voor Familiale en Seksuologische Wetenschappen, Departement Neurowetenschappen, KU Leuven.

Driehoeksverhoudingen: we kunnen niet zonder!

Om relaties aan te gaan, te onderhouden en te verdiepen zoeken we naar een balans tussen autonomie en verbinding. Het vinden van zo'n balans is een levenslange ontwikkeling die we kunnen bezien vanuit drie perspectieven. In alle gevallen gaat het om het kunnen toelaten van een derde. Een derde in de binnenwereld van de ander, een derde in de buitenwereld en een derde als seksuele concurrent. In deze lezing bekijken we deze drie perspectieven vanuit de klinische praktijk en vanuit het dagelijks leven buiten de spreekkamer. De verschillen en de overeenkomsten schijnen een licht op de universele worsteling van Oedipus: hoe te leven met ambivalentie en jaloezie; hoe te leven in een driehoeksverhouding.

Drs. M. (Marc) Hamburger, psychoanalyticus/psychotherapeut, vrijgevestigd in Utrecht en als docent en supervisor verbonden aan de RinoGroep in Utrecht en de afdeling psychiatrie van het Universitair Medisch Centrum Utrecht.

"Jij weet natuurlijk ook niet wie ik ben"

Vignet van een psychoanalytische psychotherapie waarin genderproblematiek een rol speelt.

Drs. J.K. (Jelle) Harts, psychiater en psychoanalytisch psychotherapeut, werkzaam bij GGZ AmaCura te Geleen en vrijgevestigd te Honthem.

To be or not to be

'De ondraaglijke vrouwelijkheid' (Steiner 2018).

De maatschappelijke positie van vrouwen is sinds de 19de eeuw aanzienlijk verbeterd en de neiging om vrouwen te devalueren verminderd. De tendens lijkt echter hardnekkig en discussie over vrouwelijke seksualiteit gaat nog regelmatig gepaard met dogmatische standpunten en polarisatie. Freud combineert het uitgangspunt van psychische biseksualiteit, met de aan- of afwezigheid van de penis als een centraal ontwikkelingskenmerk. In aanvulling op zijn theorie over de oedipale ontwikkeling, belichtten Klein e.a. de hier aan voorafgaande afgunst van de baby ten aanzien van de voedende, receptieve en creatieve functie van de moeder.

In deze beschouwing van belangrijke ontwikkelingen in het psychoanalytisch denken over vrouwelijke seksualiteit zal tevens getracht worden om een verband te leggen tussen de vroege afgunst en de wereldwijde misogynie die onverminderd leidt tot seksueel geweld tegen vrouwen. In deze context wordt ook de vraag besproken of er psychoanalytisch gedacht kan worden over actuele transgender ontwikkelingen.

Drs. M. (Marly) Horsch, psychoanalyticus en psychotherapeut, zelfstandig gevestigd in Amsterdam, tevens Opleider, supervisor en docent bij de NPdV. In het verleden aanvankelijk ambuland werkzaam als kinder- en jeugdpsychotherapeut en later in deeltijd- en klinische setting met volwassenen op het gebied van psychotische, persoonlijkheid en forensische problematiek.

Oedipus in de adolescentie

Freud beschouwde het oedipuscomplex als hét centrale fantasme van de menselijke psyche. Hiermee plaatste hij Oedipus en niet Electra in het centrum van het psychoanalytisch denken. We stellen de vraag of en hoe het oedipuscomplex vandaag, in deze genderfluïde tijden, nog een rol speelt in het klinische werk met adolescenten en meer bepaald wat er specifiek is in deze levensfase.

We baseren ons hierbij vooral op auteurs als Klein, Bion, Bracha Ettinger.

De ondergang van het oedipuscomplex is nodig om de adolescentie ontwikkeling voortgang te laten vinden. We staan stil bij factoren die de ondergang van het oedipuscomplex verhinderen of aan het begin van de adolescentie de verdringing ongedaan maken.

Bijzondere aandacht zal gegeven worden aan de ontwikkeling van het oedipuscomplex bij meisjes. Tenslotte zullen we kort ingaan op de mogelijke invloed van hedendaagse ontwikkelingen inzake gender, relatievorming en nieuwe reproductieve technieken.

Dr. L. (Lut) De Rijdt, psychiater, psychoanalyticus Belgische School voor Psychoanalyse. Was jarenlang verantwoordelijk voor de Kade, psychotherapeutische afdeling voor adolescenten, UPC KULeuven, campus Kortenberg. Werkzaam in privé-praktijk.

Onze eregast:

Drs. N. (Nelleke) Nicolai, psychoanalyticus, opleider en supervisor (NPG, NVP, NVvP), psychiater n.p. en psychotherapeut. Ze heeft een eigen praktijk voor leertherapie en supervisie in Rotterdam.

PROGRAMMA:

- 09.00- 09.30   Ontvangst en koffie/thee
- 09.30- 09.35   Opening door Veron Dings
Coördinator PAK Zuid-Nederland
- 09.35- 09.45   Inleiding door Gloria Gribling
Bestuursvoorzitter PAK Zuid-Nederland
- 09.45- 10.35   **Marc Hamburger**
Driehoeksverhoudingen: we kunnen niet zonder!
- 10.35- 11.00   THEE/KOFFIE
- 11.00- 11.50   **Lut de Rijdt**
Oedipus in de adolescentie
- 11.50- 12.45   INTERMEZZO: UITREIKING van de FREUDPENNING*
Uitreiking aan **Nelleke Nicolai**
interview- juryrapport-uitreiking- lezing
- 12.45- 14.00   LUNCH
- 14.00- 14.25   **Jelle Harts**
"Jij weet natuurlijk ook niet wie ik ben"
Vignet van een psychoanalytische psychotherapie
- 14.25- 15.15   **Marly Horsch**
To be or not to be
'De ondraaglijke vrouwelijkheid' (Steiner 2018).
- 15.15- 15.40   THEE/KOFFIE
- 15.40- 16.30   **Luk Gijs**
Genderdiversiteit en gendercongruentie: Een reflectie over
theorieën en hun hulpverleningsimplicaties
- 16.30- 17.00   Interactieve discussie met de sprekers
- 17.00- 18.00   Afsluiting en Borrel

* In samenwerking met Stichting Breukvlakken, NPav, NVPP en Stichting Psychoanalytische Fondsen.

Bij Locatie het Ketelhuis is voldoende gratis parkeergelegenheid. De ingang betreft de hoofdingang van de GGZE op het terrein van Landgoed de Grote Beek aan de Boschdijk. Als u op de randweg Eindhoven rijdt (A2/N2), kies dan afslag 29 richting de Antony Fokkerweg.

Komt u met het openbaar vervoer dan kunt u op Centraal Station Eindhoven een bus / taxi of een OV-fiets nemen.

Dit symposium is mede mogelijk gemaakt door:

